

שיחה עולמית

מיטב הנכתב באנגלית | דוד מ' וינברג

אמריקה צריכה יהודים דעתנים

Tablet
A NEW READ
ON JEWISH LIFE

גם חסידיה של עסקת הגרעין עם איראן, כותב לי סמית במגזין 'טאבלט', מתחילים להודות שהעסקה הייתה לקויה. סמית מזכיר לקוראיו שאין מדובר רק בהסכם בענייני חימוש, כי אם במהלך מדיני מכריע של ממשל אובמה; במכשיר שנועד לשנות את האיזון במערכת האינטרסים האמריקניים: לשדרג את מקומה של איראן על חשבון מקומן של בעלות ברית מסורתיות של אמריקה כגון ישראל וסעודיה. אובמה טען כי תכלית העסקה הייתה יצירת "מאזן כוחות אזורי ... שיש בו תחרות, אולי חשדנות, אבל לא לוחמה פעילה ולא לוחמה באמצעות שליח".

אך במקום מאזן אסטרטגי (שהוא ממילא מושג חמקמק) השתרר באזור תוהו ובוהו – וגם עיתונאים ופרשנים שתמכו בהסכם מכירים בכך. לאחרונה כתב במגזין 'סלייט' תומך העסקה ג'ושוע קיטינג כי מאז חתימתה "הסכסוכים השבטיים במזרח התיכון נעשו עמוקים יותר, אלימים יותר ומסובכים יותר. חצי מיליון הרוגים בסוריה, עליית דאעש, משבר הפליטים שמתח את הקיבולת ההומניטרית של העולם עד גבול יכולתה ותרם לעליית הפופוליזם הימני-קיצוני במערב – לנוכח כל אלה קשה עכשיו לומר שממשל אובמה צדק כשהעלה את העסקה האיראנית לראש סדר הקדימויות".

קיטינג ואחרים מייחסים חלק מהתמורה שחלה בעמדתם להודאתו של איש צוות הבית הלבן לשעבר בן רודס, בסרט תיעודי חדש על סגל מדיניות החוץ של ממשל אובמה בשנת 2016, 'שנת הסיוס'. רודס אמר שם שחוסר נכונותו של אובמה להעמיק את ההתערבות בסוריה נבע, בין היתר, מרצונו להגיע להסכם גרעין עם פטרונתו של שליט סוריה, הלא היא איראן. "לנוכח התוצאות המחרידות של המלחמה בסוריה, והשלכותיה ההרסניות על העולם כולו, קשה שלא לטעון כי אובמה צריך היה למקד את מדיניות החוץ שלו בסוריה – עד כדי התעלמות כמעט מכל דבר אחר; ולעזאזל עם העסקה האיראנית".

כותב סמית: "מילא אם ממשל אובמה ושליחיו בתקשורת היו טועים בסוגיה אחת.

דוד מ' וינברג הוא סגן הנשיא של מכון ירושלים למחקרים אסטרטגיים, ובעל טור מדיני-ביטחוני בעיתונים ג'רוזלם פוסט וישראל היום.

אבל הם טעו בכל הסוגיות האפשריות במזרח התיכון, ממש כמו שג'ורג' וו' בוש טעה עד כדי אסון בעניין עיראק. ההבדל הוא שאז אמריקה עוד עמדה בהבטחותיה לבעלות בריתה, רוסיה עוד לא נכנסה למזרח התיכון, ואיראן לא התפלשה בכסף שהזרמנו לה לבניית פצצה".

חמור אף יותר, גורס סמית, הוא מסע ההפחדה שממשל אובמה נקט כלפי מבקריו. "הוא גרם לאנשים כמו קיטינג, דניס רוס או אהרן דוד מילר להרגיש שלא בנוח לומר משהו בעניין, אף כי בשיחות פרטיות הם השמיעו את ספקותיהם. הוא עשה זאת באמצעות פנייה למגזר פעיל פוליטית בציבור האמריקני, שהיה מודאג מתוכנית הגרעין האיראנית: היהודים, ובפרט היהודים הדמוקרטים. הם כונו בעלי נאמנות כפולה, מחרחרי מלחמה, אסירים בידי נדבנים ושתדלנים, ואפילו ניאו-שמרנים".

סמית, שבעצמו היה מבקר עקבי ואמיץ של אובמה ושל העסקה עם איראן, טוען שארה"ב נזקקה ליהודים דווקא ברגע שהם החליטו שהנאמנות למפלגה ולנשיא חשובה מהנאמנות לתבונתם. "קונפורמיסטים משני צידי המפה, כאלה שמפחדים לומר את מה שהם חושבים או אפילו לחשוב, יש לאמריקה די גם בלעדיכם. אמריקה צריכה את היהודים משום שהם חושבים אחרת ויכולים לעזור ליתר האנשים לראות את האמת. בקיצור, אמריקה צריכה שיהודיה ינהגו כיהודים. אמריקה צריכה את היהודים כדי שיהיה מי שיאמר את האמת הלא נעימה, בלי תלות בזהותו של השלטון, ובלי תלות בשאלה למי שייכת הפרה-הקדושה שצריך לשחוט. הרי זה מה שיציל אותנו מהביזיון שבחיבוק ידיים לנוכח רצח-עם ומהניסיון להסביר זאת לימים לילדינו".

אהדה עם כוכבית

הציבור האמריקני מפוצל בנושא הסכסוך הישראלי-פלסטיני יותר מכפי שהוא מפוצל בעניין ישראל – כותבים ב'אטלנטיק' תמרה קופמן-וויטס ממכון ברוקינגס ושגריר ארה"ב בישראל לשעבר דן שפירו. לגבי הסכסוך יש מחלוקת, אך התמיכה בישראל שלא בהקשר הסכסוך עדיין משתרעת מקיר לקיר.

בינואר פורסם סקר מכון PEW, שעל פי הפרשנות המקובלת לנתוניו הצביע על פער גדול, לטובת הרפובליקנים, בין תמיכתם של מצביעי הרפובליקנים בישראל לבין תמיכתם של מצביעי הדמוקרטים בה. על סמך זאת טענו מומחים רבים כי ישראל ותומכיה צריכים לוותר על המאמץ לרתום למענם את המפלגה הדמוקרטית ואת נציגיה הנבחרים. מאמרם של קופמן-וויטס ושפירו מבקש להפריך את הפרשנות הזו.

לדבריהם, שאלת הסקר, החוזרת ונשאלת מדי שנה מאז 2001, היא בסיס רעוע מאוד להערכת עמדותיהם של האמריקנים כלפי ישראל. לשון השאלה היא "במחלוקת בין ישראל לפלסטינים, לאיזה צד אתה חש סימפטיה רבה יותר, לישראל או

לפלטטינים? ". ניסוח זה דוחק את הנשאלים לבחירה דיכוטומית. "זו שגיאה", אומרים כותבי המאמר, "מפני שסימפטיה לפלטטינים אין פירושה בהכרח איבה כלפי ישראל, כשם שסימפטיה כלפי ישראל איננה מבטאת בהכרח זלזול בגורלם של הפלטטינים".

מסגור מטעה זה מחזק בעיה קיימת: ש"ישראל" מקושרת בתודעת הציבור עם "הסכסוך הישראלי-פלסטיני". אלא שלדידם של תומכי ישראל משני צידי המתרחס הפוליטי, כותבים המחברים, ישראל היא הרבה יותר מזה. הם מזכירים כי אפילו הנשיא ברק אובמה, שהתעמת עם ישראל בסוגיה הפלסטינית, הילל את הערכים המשותפים העומדים בלב השותפות הישראלית-אמריקנית. "הוא עודד את הסחר, ההשקעות ושיתוף הפעולה בין ישראל לארה"ב, וביצר את מחויבותה של ארה"ב לביטחון ישראל. מנהיגי ישראל שיבחו אותו על הגדלת הסיוע הצבאי, על ההשקעה בטכנולוגיות מצילות חיים של הגנה מפני טילים, ועל הרחבת שיתוף הפעולה המודיעיני להתמודדות עם האיומים האזוריים. ובכל אלה הוא זכה לתמיכה רבה של הציבור האמריקני".

"האמריקנים מפולגים ביחס לסכסוך הישראלי-פלסטיני הרבה יותר מכפי שהם מפולגים בשאלת יחסי ישראל-ארה"ב", כותבים המחברים, "ולכן, כשסנגוריה של ישראל והישראלים עצמם משתמשים בשאלת הסקר הזו כאבן בוחן לתמיכת האמריקנים בישראל, הם לא עושים לעצמם שום טובה".

ובכל זאת, לפחות באשר לסכסוך, הסקר אכן מצביע על שוני מעמיק בין תומכי שתי המפלגות האמריקניות. מבט בסקרים פרטניים יותר יכול להסביר מדוע. "בשנים האחרונות", כותבים וויטס ושפירו, "אמריקנים רבים החלו להסתכל על הסכסוך הישראלי-פלסטיני דרך עדשת זכויות האדם; והדבר מאפיין במיוחד אמריקנים צעירים, שחורים והיספנים. מתוך כך הם נעשים רגישים למצוקות של אזרחים פלסטינים ולנהלים מסוימים שישראל נוקטת כגון הריסת בתים. חלקם של המגזרים הללו באוכלוסייה בציבור הבוחרים גדול מבעבר, והם מהווים נתח ניכר מליבת המצביעים הדמוקרטים. ונוסף על כך, אכן, בקצה השמאלי של המחנה הפרוגרסיבי יש קורטוב של אנטי-ישראליות – ממש כפי שיש רגש כזה בקצה השני של הקשת, בשוליים הימניים של המחנה השמרני".

מגמות אלו, הם אומרים, "מטילות אחריות על דמוקרטים כגון שנינו, החושבים שהמחויבות של ארה"ב לישראל היא צו אסטרטגי ומוסרי, להמשיך להסביר לציבור מדוע אנחנו גורסים כך. עוד אנחנו חושבים, וגם את זאת נמשיך להסביר, שמחויבות זו עולה בקנה אחד עם פעילות ליישוב הסכסוך הישראלי-פלסטיני על פי נוסחת שתי המדינות".

באותה רוח ממשיכים השניים ומשיאים עצות למנהיגי ישראל. "היבטים מסוימים במדיניות ישראל, כגון הרחבת ההתנחלויות המקשה על הגעה לפתרון שתי המדינות,

משפיעים לרעה על האופן שישאל נתפסת בו בארצות הברית. החברה האמריקנית נעשית חברה שהמיעוטים הם בה הרוב: בעלי המוצא האירופי כבר אינם רוב מוחלט של האוכלוסייה. לנוכח זאת, על הישראלים לבחון איזו מדיניות תחוק את יחסי ישראל-ארה"ב, ואיזו עלולה לשחוק את יסודותיה. האשמה בקיפאון המדיני מוטלת בעיקר על הפלסטינים, הדוחים את הצעות המשא ומתן ומסיתים לאלימות ומתכחשים לקשר היהודי ההיסטורי לארץ ישראל; אך כאשר ממשלת ישראל יוצרת רושם שאינה מחויבת אפילו לשמירת הגחלת של הסיכוי לפתרון שתי המדינות בעתיד, אל לה להתפלא שהיא מוצאת עצמה נאבקת על שמירת אהדתם של תומכיה".

לתקן עולם במלכות הסיסמה

ב'קומנטרי' מבקר הרב ג'פרי זלקין את אלה ש"עושים שירות דוב לעצמם ולאמונתם כשהם מצטטים מקורות יהודיים כצידוק למדיניות המועדפת עליהם". הוא מראה כיצד אימץ האגף השמאלי ביהדות ארה"ב באורח פוליטי ביטויים ושברי פסוקים כגון "צֶדֶק צְדָק תְּרַדֶּף", "בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֶת־ו", "וְאַהֲבַתְּם אֶת הַגֵּר" ו"לתקן עולם" – ותוהו אם אומנם התורה היא חלוצת סדר היום הפרוגרסיבי, או שמא יש פה קריאה משאלתית.

זלקין סוקר את העמדות החברתיות שאימצו לאורך המאה האחרונה זרמים יהודיים ליברליים בסוגיות כגון זכויות אזרח, זכויות מהגרים, הכלת להט"בים, פיקוח על כלי נשק וסביבתנות. "הבעיה נמצאת פחות בעמדות עצמן ויותר באופן צידוקן. הם נוטים להדביק לכל נושא טקסטים יהודיים ועושים זאת ברשלנות". הוא מדמה זאת ל"אסמכתא" התלמודית: "שימוש בכתוב המקראי כתימוכין לדין מסוים אף כי למעשה אין שום הוכחה שהדין נלמד באמת מהכתוב הזה. בצטטם טקסטים יהודיים לצורך ביצור עמדה פוליטית, היהודים הליברלים ממעטים לבחון מה פירוש הטקסטים הללו בהקשרם המקורי, וממעטים אפילו יותר להודות בכך שמתחו את הטקסט אל מעבר למשמעותו במקור".

הצורך בגישה ישרה יותר למקורות מתבהר לנוכח ממצאי מחקר שנערך בשנה האחרונה באוניברסיטת ייל. הם הצביעו על מתאם הפוך בין מידת שמירת המצוות של זרמים יהודיים לבין מידת השמאליות החברתית והפוליטית של רבניהם. 80 אחוז מהרבנים הרפורמים וכ-70 אחוז מהרבנים הקונסרבטיבים מזדהים עם המפלגה הדמוקרטית – ורק 40 אחוז מהרבנים האורתודוקסים. "לו הייתה למקורות היהודיים אוריינטציה ליברלית (כלומר שמאלית. ד"ו) ברורה, אפשר היה לצפות שהזרם המשתדל יותר מכולם לדבוק בהם, האורתודוקסיה, היה הליברלי ביותר. והנה ההפך הוא הנכון".

איך הצליחו אם כן ליברלים יהודים לרתום את המקורות לעגלתם הפוליטית? לדברי זלקין, באמצעות כיווצם לסיסמאות קליטות. את ארבע העיקריות בהן מנינו לעיל. מי יכול להתנגד לצדק, לבריאת האדם בצלם אלוהים, לאהבת זרים (כפי ש"גר" מתורגם לאנגלית) ולתיקון העולם? נוח להציג במילים נעימות אלו את סדר-היום השמאלני. זלקין ממשיך ומראה כמה קשה לתרגם ניב מקראי או חז"לי למדיניות עכשווית קונקרטיית.

"תיקון עולם" הוא אולי הדוגמה הטובה ביותר שלו. באמריקה, זה אחד הביטויים העבריים הפופולריים ביותר. הוא נפוץ כל כך, שהבדיחה מספרת על אמריקני המבקר בישראל ושואל: How do you say tikkun olam in Hebrew? זהו המונח החביב ביותר על ארגוני צדק חברתי ואקטיביזם חברתי. אבל איכשהו, לאורך הדרך, משמעותו השתנתה. כעת נדמה שהוא מציין כל דבר. ואם מונח יכול לציין הכול – הרי אין הוא מציין שום דבר.

זלקין מצטט רב רפורמי בכיר וגלוי-לב מקליפורניה, דיוויד וולפה, המבקר את המגמות העכשוויות בזרם שלו. "אם בעיניכם התורה תומכת בכל העמדות הפוליטיות שאתם מאמינים בהן ממילא", כתב וולפה, "האם אין לכם ולו שמץ של חשד שלא תורתכם מעצבת את עמדותיכם אלא עמדותיכם מעצבות את תורתכם?"

הוא מציע להפוך את הסדר. לגשת תחילה למקורות, לצלול אל המסורת הרבנית והפרשנית, ומתוך כך לחלץ עמדות פוליטיות וחברתיות. יש לכך תקדימים בדתות אחרות, כגון איגרות הרועים הקתוליות על כלכלת ארה"ב בשנות השמונים. האיגרות ההן לא היו מתווה מדיניות, לא נצמדו לשום תיאוריה כלכלית, וגם לא ניסו להכריע במחלוקות בין אסכולות שונות או ליישב ביניהן. "במקום זאת, הם התייחסו אל כתבי הקודש כאל מסורת רחבת יריעה ורחבת כתפיים שאפשר לחלץ ממנה קווי מתאר לחיים כלכליים ראויים (חלקם קרובים לגישה השמרנית, אחרים קרובים יותר לעמדות הפרוגרסיביות. ד"ו). תהליך דומה שיעשו יהודים יעזור לנו, לכל הפחות, להתקדם מיהדות-הסיסמאות. יש לנו היהודים מסורת של למדנות דתית ורחבות רוחנית שאין לה מתחרים – ומגיע לנו יותר מסיסמאות. ולעולם, ולקב"ה, מגיע מאיתנו יותר".

לא אוטומטי, אפילו לא חצי

בריאן מאסט, המכהן בקונגרס האמריקני כנציג רפובליקני מפלורידה, איבד את שתי רגליו ואת אצבעו כחייל קרבי בהתפוצצות מוקש צד. במחלוקת המשסעת את הציבור האמריקני בשאלת החזקת נשק בידי אזרחים, הוא חורג מהקו הרווח במפלגתו ותומך בשינוי החוקים הנוגעים לרכישת נשק. עמדתו היא, כמדומה, סימן להשתנות הזמנים בארה"ב.

במאמר בניו-יורק טיימס הוא מספר שבהיותו באפגניסטן הוא השתמש ברובה דומה מאוד לרובה החצי-אוטומטי, דמוי ה-AR-15, ששימש בכמה מפיגועי הירי ההמוני בארה"ב; בין היתר, את הרוצח שירה בתיכון בפארקלנד שבפלורידה בתחילת השנה והרג תלמידים, מורים, וגם מאמן שמאסט הכיר.

"יריתי ברובה הזה רבבות כדורים, רבים מהם בלחימה. השתמשנו בו מפני שהוא הקטלני ברובים: הטוב ביותר להרג אויבינו. ודווקא משום כך אני יודע שהקהילה שלי, בתי הספר שלנו ומקומות ההתקהלות הציבוריים, לא ייעשו לבטוחים יותר בזכות שום אדם שיש לו גישה לכלי הקטלני הזה שהצבא נתן בידיי. אינני יכול לתמוך בכך שהנשק העיקרי שהשתמשתי בו להגנת עמנו וילדינו ישמש להרג הילדים הללו עצמם".

מאסט מדגיש שרוב בעלי הרובים הם אנשים אחראים הנהנים מהקליעה למטרות נופש וספורט, כגון הוא עצמו, או רוצים להגן על ביתם. "אני חבר איגוד הרובים הלאומי עוד מילדותי. סבי קנה לי את כרטיס החבר הראשון כשהייתי צעיר, ואני שותף לגאווה שהוא ועוד אמריקנים רבים חשים על היותם בעלי-נשק אחראים, צלפים מעולים היוצאים לציד בצוותא". אבל התיקון השני לחוקה, המתיר החזקת נשק בידי אזרחים, "אין כוונתו שכל אזרח יוכל להחזיק כל כלי נשק שהוא. הרי רכישת נשק אוטומטי אסורה ברוב המקומות כבר עכשיו, ואי אפשר לקנות מטולי רקטות, רימונים, נגמ"שים וטנקים".

הצעתו: "להגדיר מה נחשב נשק תקיפה ונשק טקטי ולאסור מעתה ואילך רכישתם – ממש כפי שכיום אסור לקנות נשק אוטומטי. להבטיח שכל רוכש נשק יעבור בדיקת רקע (מעין תעודת יושר. ד"ו)... להבטיח שמי שאושפז בשל מחלת נפש או קיבל צו בית משפט לטיפול במחלת נפש לא יוכל לקנות נשק... להבטיח שמי שנמצא במעקב בחשד שהוא טרוריסט לא יוכל לרכוש נשק, ושכל אדם שאיים לירות או לפוצץ בית ספר יימצא במעקב ממושך של הבולשת הפדרלית... ולבסוף, להמשיך במחקר על יחסי הגומלין בין אלימות בנשק, אלימות בתקשורת ההמונים ומחלות נפש".

הדהרה אל הקצה הרדיקלי

Commentary

המפלגה הדמוקרטית בארה"ב מידרדרת לרדיקליות – הידרדרות שקטה, מתחת לראדאר. כך כותב נוח רוטמן ב'קומנטרי'. לדבריו, לאורך שנים רבות, הלבבות בליבת המפלגה נהו אחר דמויות שוליים כגון לואיס פרחאן, מנהיגו האנטישמי של ארגון 'אומת האסלאם', "אך את הלהט כיבו דמוקרטים מפוכחים שידם על הדופק של הציבור הרחב. עכשיו, כשהמפלגה מאמצת את הרדיקליות אל חיקה, פרחאן קפץ לעגלה". רוטמן מצטט את דבריו של פרחאן בנאום פומבי לאחרונה: "הלבנים בדרך למטה, ואני, בחסד האל, הורדתי את המסכה מפניו של היהודי השטני. אני כאן כדי לומר לכם שזמנכם עבר". פרחאן אף טען שהיהודים רצו לבשל את ישו בצואה ורתחת.

רוב אנשי המפלגה שטיפחו לאורך שנים את יחסיהם עם הטיפוס המבחיל הזה, כותב רוטמן, החרישו למשמע התקפותיו החדשות. "סגן יו"ר הוועדה הלאומית של המפלגה, חבר הקונגרס [המוסלמי] קית' אליסון, ניסה במאמר בווישינגטון פוסט בדצמבר האחרון להתבדל מפרחאן, לנוכח הטענות על הרדיקליות שהפגין הוא עצמו בטרם עלה למעמדו הבכיר... אבל קשריו בעבר עם פרחאן ועם 'אומת האסלאם' אינם סוד כמוס. גם לא הרגלו להשמיע אמירות מרתיחות משלו. השוואת מתקפת 11 בספטמבר לשריפת הרייכסטג שהעלתה את הנאצים לשלטון, והתנגדות להגנת ישראל מפני טילים בטענה שאם ימותו יותר ישראלים הדבר יחיש את המשא ומתן לסיום מעשי האיבה בעזה, הן רק שתיים מתוך דוגמאות רבות. אף לא אחת מהן הייתה מכשול בפני אליסון בעלייתו לגדולה במפלגה הדמוקרטית".

רוטמן צופה שעתה, בפתח עונת הבחירות הדו-שנתיות לקונגרס, תחריף מגמת ההקצנה במפלגה. "כמו אצל הרפובליקנים בסיבוב הקודם, פיתוי ההומוגניות הרעיונית קוסם למפלגה שאינה בשלטון. הפעילים לוחצים על הממסד המפלגתי להעדיף את העמדות הפרוגרסיביות ואת פוליטיקת הזהויות על פני יכולת ההיבחרות. הם שמים ללעג כל מה שיש לו ריח של 'התמרכוזות', כגון עמדה מסויגת כלפי ביטוח בריאות ממלכתי לכול, והמפלגה מקשיבה... וכך שוב משתלטת על המפלגה תפיסה ריאקציונית בענייני סחר, פיננסים ומיסוי".

לשמאלנות הבלתי-מתפשרת הזו, גם אם היא רטורית, יש מחיר. היא תפצל את המפלגה, אומר רוטמן, ותפחית את כוח משיכתה בעיני מעצבי דעת הקהל ובעיני המצביע הממוצע. יתרה מכך, המפלגה מפזרת המחאות שלא תוכל לפרוע. ובכל זאת, "המפלגה הדמוקרטית יכולה להרוויח מהטינה שיש בציבור כלפי בלעדיות שלטונה של

מפלגה אחת בבית הלבן ובקונגרס גם יחד וכלפי התנהלותו של דונלד טראמפ כנשיא. אם האגף הפרוגרסיבי במפלגה יצליח להשתלט עליה בפריימריז הקרובים ולקצור הישגים נאים בבחירות הביניים בנובמבר, הדבר ייתפס כמשאל שאשרר את הסחף שמאלה במפלגה. הזרם המרכזי במפלגה יידחק לפינה – והקרוב על נשמתה של המפלגה יתחדש לקראת בחירות 2020”.